

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

Finansal Okuryazarlık Araştırmalarında Uluslararası Yayın Trendlerinin Bibliyometrik Analizi

Ferhat ORMAN

Beykent Üniversitesi / Araştırma Görevlisi

ferhatorman@beykent.edu.tr

Orcid No: 0000-0002-7063-7598

Tuğçe ACAR

Beykent Üniversitesi / Araştırma Görevlisi

tugceacar@beykent.edu.tr

Orcid No: 0000-0001-9223-0089

Özet

Mevcut ekonomik koşullar, finansal bilginin içselleştirilmesini, refah için önemli sonuçların yanı sıra finansal bilgiyi artırmaya yönelik politikaları zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, hızla büyüyen bir ekonomik sistemde finansal okuryazarlığın önemi kaçınılmazdır. Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konulardaki anlayışlarını geliştirmelerine yardımcı olur. Bu durum kişilerin finansal bilgileri işlemesine ve kişisel finans hakkında bilinçli kararlar vermesine olanak tanır. Bu nedenle, bireylerin refahı ile doğrudan ilgilidir.

Buna göre finansal okuryazarlık alanında uluslararası çalışmaların gelişim sürecinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Web of Science (WoS) veri tabanında 2008 küresel finansal krizi temel alınarak 2009-2020 dönemine ait 1855 çalışma incelenmiştir. Çalışma, ilgili alandaki araştırmanın gelişim sürecini değerlendirmek ve literatüre yaptığı katkıları belirlemek amacıyla bibliyometrik bir analiz sunmaktadır.

Analizden elde edilen bulgular, finansal okuryazarlık alanındaki araştırma eğilimlerini, çalışmaların kronolojik gelişimini, ilgili alandaki yayınlarda ülkelerin işbirliğini ve finansal okuryazarlığın temel belirleyicisi olarak görülen değişkenlerin başında gelen değişkenleri ortaya koymaktadır. Öte yandan, bulgular, benimsenen zorluklarla başa çıkma çabasının bir parçası olarak finansal okuryazarlığın nasıl tanımlandığını, sorunsallaştırıldığını ve operasyonel hale getirildiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Bibliyometrik Analiz, Finansal Okuryazarlık, Web of Science

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: 2-Tuğçe ACAR, Beykent Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

1-Ferhat ORMAN, Beykent Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü

Atıf/Citation: ORMAN F., ACAR T. Finansal Okuryazarlık Araştırmalarında Uluslararası Yayın Trendlerinin Bibliyometrik Analizi. İstatistik Araştırma Dergisi, 2021, 11 (1), 37-48.

A Bibliometric Analysis of International Publication Trends in Financial Literacy Research

Abstract

Current economic conditions necessitate the internalization of financial information, important implications for prosperity, as well as policies aimed at increasing financial knowledge. Therefore, the importance of financial literacy is inevitable in a rapidly growing economic system. Financial literacy helps individuals improve their understanding of financial issues. It allows these people to process financial information and make informed decisions about personal finance. Hence, it is directly related to the well-being of individuals.

Accordingly, it is aimed to reveal the development process of international studies in the field of financial literacy. For this aim, 1855 studies on the Web of Science (WoS) database for the period of 2009-2020, based on the 2008 global financial crisis, were examined. The study presents a bibliometric analysis in order to evaluate the development process of the research in the relevant field and to determine the contributions made to the literature.

The findings obtained from the analysis reveal the research trends in financial literacy, the chronological development of the studies, the cooperation of countries in the publications in the related field and the leading variables that are seen as the main determinants of financial literacy. On the other hand, the findings are indicative of how financial literacy is defined, problematized and operationalized as part of the effort to cope with the challenges adopted.

Keywords: Bibliometric Analysis, Financial Literacy, Web of Science

1. Giriş

Bireylerin, kişisel mali işlerini etkili bir şekilde yonetip yonetemediği, tuketiciilerin daha iyi mali sonuqlar elde etmelerine yardımcı olmada kamu politikalarının rolünün olup olmadığı ve eğer varsa hukümet mudadahesinin hangi biyimde olması gerektiği gibi noktalar, son kuresel mali krizlerin ve tum dunyayı etkisi altına alan Covid-19 surecinin ardından dunya capında birqok guncel politika tartişması ve reformunun merkezinde yer almaktadır. Modigliani & Brumberg (1954) ve Friedman (1957) ile başlayan, tuketicinin yaşamı boyunca marjinal faydayı sağlamak için optimum tasarruf modelleri ile iç içe olmaya mahkum olması goruşu finansal okuryazarlığın önemini kaçınılmaz kılmaktadır. Bu doğrultuda birqok mikroekonomik model genellikle bireylerin, karmaşık ekonomik hesaplamalar yapma kapasitesine ve finansal piyasalarla uğraşmada uzmanlığa sahip olmalarını gerektiren tasarruf ve harcama planlarını formüle edip uygulayabileceği varsayımına dayanmaktadır.

Finansal okuryazarlık, en genel haliyle paranın kullanımı ve yonetimi ile ilgili etkili kararlar alma becerisidir ve bireylerin genel refahlarını iyileştirmelerini sağlar. Ekonomik işbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), finansal okuryazarlığı "sağlam finansal kararlar almak ve nihayetinde bireysel refahı elde etmek için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışın bir kombinasyonu" olarak tanımlamaktadır (Bhushan ve Medury, 2013). Bununla birlikte bireylerin bilgiye dayalı finansal kararlar alma yeteneği, finansal kaynakların daha verimli tahsisine ve hem mikro hem de makro düzeyde daha fazla finansal istikrara katkıda bulunabilecek sağlam finansal yatırım geliştirmek için kritik öneme sahip bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Bkz: Lusardi, 2008; Lusardi and Tufano, 2009a, b). Öte yandan birqok mikroekonomik model genellikle bireylerin, karmaşık ekonomik hesaplamalar yapabilmesini ve finansal piyasalarla uğraşmada uzmanlığa sahip olmalarını gerektiren tasarruf ve harcama planlarını formüle edip uygulayabileceğini varsaymaktadır. Bu doğrultuda finansal okuryazarlık kazanımı, finansal bilgi, tasarruf ve yatırım davranışının bağlantıları arasındaki ilişkiyi inceleyen birqok çalışma bulunmaktadır (Bkz: Delavande, Rohwedder ve Willis 2008; Jappelli ve Padula 2013; Hsu 2011; Lusardi, Michaud ve Mitchell 2013). Bu noktada çalışmalarda özellikle finansal okuryazarlığa ait terimlerin de doğru anlaşılması ve uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin; tasarruf ve yatırım kararlarının temelinde yatan temel kavramlar olan sayısallık, bileşik faiz gibi faiz oranlarıyla ilgili hesaplamalar yapma kapasitesinin ne ölçüde olduğu, enflasyonu anlamanın önemi ve risk çeşitlendirmesinin anlaşılması temel ölçütlerden bazılarıdır (Lusardi ve Mitchell, 2014). Buna ilaveten daha fazla matematik bilgisine ve finansal okuryazarlığa sahip kişilerin finansal piyasalara katılma ve hisse senetlerine yatırım yapma olasılığının daha yüksek olduğunu savunan çalışmalar da bulunmaktadır (Bkz: Christelis, Jappelli ve Padula, 2010; Yoong, 2011; Almenberg ve Dreber, 2001; Almenberg ve Widmark, 2011; Van Rooij, Lusardi ve Alessie,

2011). Öte yandan finansal kararlar, finansal kaynakların daha verimli tahsisine ve hem mikro hem de makro düzeyde daha fazla finansal istikrara katkıda bulunabilecek sağlam kişisel finans bilgisini geliştirmek için kritik öneme sahiptir. Bu noktada finansal okuryazarlıkla ilgili üç araştırma geleneği ileri sürülmektedir (Almenberg ve Widmark, 2011). İlk gelenek, farklı demografik alanlarda finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır (Almenberg ve Widmark, 2011; Huston,2010; Jappelli, 2010; Lusardi ve Mitchell, 2007). İkinci gelenek, finansal okuryazarlığın finansal kararlar üzerindeki etkilerini araştırır (Almenberg ve Widmark, 2011; Carter, 1973; Johnson ve Sherraden, 2007; Lusardi ve Mitchell, 2007). Üçüncü gelenek, finansal eğitimin etkilerini inceler. Buradaki temel tartışma, finansal cehaletin üstesinden gelinebilecek olup olmadığıdır (Fox vd., 2005; Lyons vd., 2006; Oehler ve Werner, 2008; Willis, 2009). Özellikle bireyler için artan kayıplarla karakterize edilen 2008 mali krizinden itibaren bakıldığında, söz konusu ekonomik krizin bilinçli şekilde tasarruf ve borçlanma davranışının nasıl teşvik edileceğini daha iyi anlamak için ilgi uyandırmasıyla finansal okuryazarlığın önemi daha fazla ön plana çıkmıştır. Yaşanan ekonomik krizlerle birlikte tüketicilerin mali yeterlilik seviyeleri hakkında birçok ülkede artan endişe seviyesi, bu sorunu çözmek için çok sayıda girişimi de beraberinde getirerek ülkelerin, mali yeterlilik konusunda ulusal stratejileri giderek daha fazla yaymasını sağlamıştır. Bunu etkili bir şekilde yapmak, nüfustaki mali kapasitenin düşük olduğu alanlarda kanıt ve kapsamın tanımlanmasını ve bunu yaparken mali eğitim ve / veya tüketici koruma önlemlerine de değinilmesini gerektirir.

Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO)'nün yakın tarihli bir raporu şu şekilde sonuçlanmaktadır:

“Hangi açıklamalar zorunlu olursa olsun, yatırımcı sağlanan bilgileri okumaz ve / veya anlamazsa, bunlar istenen etkiye sahip olmayacaktır. Bu nedenle düzenleyiciler, finansal okuryazarlıklarını ve yatırım belgelerini okuma ve bilinçli yatırım kararları alma becerilerini geliştirmek için perakende yatırımcı eğitimini iyileştirmeye yardımcı olacak önlemleri dikkate almalıdır (IOSCO, 2009, ilke 6).”

Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (2009), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB)'nin ve Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB)'nin daha fazla açıklama talep ederek piyasa verimliliğini artırma çözümünün aksine, bilgi verimliliği sorununu yatırımcıların finansal bilgileri doğru bir şekilde anlayamamaları olarak nitelendirmektedir. Ancak bu sonuç IOSCO ile sınırlı değildir. Toplumun finansallaşmasına paralel olarak (Epstein, 2005; Finlayson, 2009; Froud vd., 2002; Martin, 2002), The World Bank (2009), OECD (2005, 2006, 2008, 2009) ve Avrupa Komisyonu (2007), finansal okuryazarlık programlarının başlatılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Raporlar profesyonel olmayan yatırımcıların mali açıdan sorumlu bir şekilde hareket edebilmeleri için finansal bilgi seviyesinin yükseltilmesi gerektiği şeklindeki ortak sonuçta buluşmaktadır. Finansal okuryazarlık eksikliği, bireyleri, özellikle riskler yüksek olduğunda kendi refahlarını optimize edememelerine veya piyasa etkinliği için gerekli rekabet baskısı türünü uygulayamamasına neden olduğu durumda sorun yaratan bir eksiklik olarak karşımıza çıkar. Bunun bireysel ve sosyal refah için belirgin sonuçları vardır. Ayrıca bu eksiklik, tüketici davranışını yakalamak ve ekonomik politikayı şekillendirmek için kullanılan standart modelleri belirli görevler için daha az kullanışlı hale getirmektedir (Hasting vd. 2012).

Bu bilgiler doğrultusunda çalışmada finansal okuryazarlığın, algılanan engelleri aşma çabasının bir parçası olarak nasıl tanımlandığı, sorunsallaştırıldığı ve operasyonel hale getirildiği değerlendirilip bu ekseninde yapılan uluslararası yayın trendlerinin gelişim sürecini ortaya koymak amacıyla bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analiz, yazılı araştırma süreçlerine, bir disiplinin doğasına ve gelişimine ışık tutmak üzere kullanılan istatistiksel bir analiz tekniğidir. Bu doğrultuda çalışmada öncelikle kullanılan veri ve metodolojiden bahsedilmiş, sonrasında bulgular bölümünde analiz sonuçları ele alınmış ve sonuç bölümünde ise çalışmanın temel bulguları özet niteliğinde değerlendirilmiştir.

2. Veri ve Metodoloji

Belirli bir araştırma alanındaki çalışmaların, alanın tüm gelişmelerini ve eğilimlerini takip edebilmesi için sınıflandırılması önemlidir. Bu tür bir sınıflandırmayı gerçekleştirmenin bir yolu, akademisyenleri bir disiplinin en etkili çalışmalarına yönlendiren bibliyometridir (Godin, 2006). Bu terim istatistiksel anlamda ilk olarak 1922'de E. Wyndham Hulme tarafından kullanılmıştır. Bibliyometrik metodolojiler aracılığıyla spesifik analizler bilimsel dergiler arasında da dikkat çekmektedir (Marin vd. 2018). Bibliyometrik yöntemler, araştırmacıların bulgularını, o alanda çalışan diğer bilim adamlarının ürettiği toplu bibliyografik verilere dayandırmalarına ve fikirlerini alıntı, işbirliği ve yazım yoluyla ifade etmelerine olanak tanır. Bu veriler toplandığında ve analiz edildiğinde, alanın yapısı, sosyal ağları ve güncel ilgi alanları tespit edilebilir. Diğer taraftan bibliyometrik çıktılar, araştırmanın coğrafi kökeninin belirlenmesi ve ülkelerin bu alandaki bilimsel etkisini belirlemesi açısından da önem taşımaktadır. (Durieux ve Gevenois, 2010). Bibliyometrik analizin kullanımı gün geçtikçe artmaktadır.

Araştırmanın amacına uygun bir veri tabanı belirlemek bibliyometrik analizin ilk adımıdır. Literatürde bibliyometrik analizde kullanılacak olan ve kullanımı yaygın Google Scholar ve Scopus gibi veri tabanların bulunmaktadır.

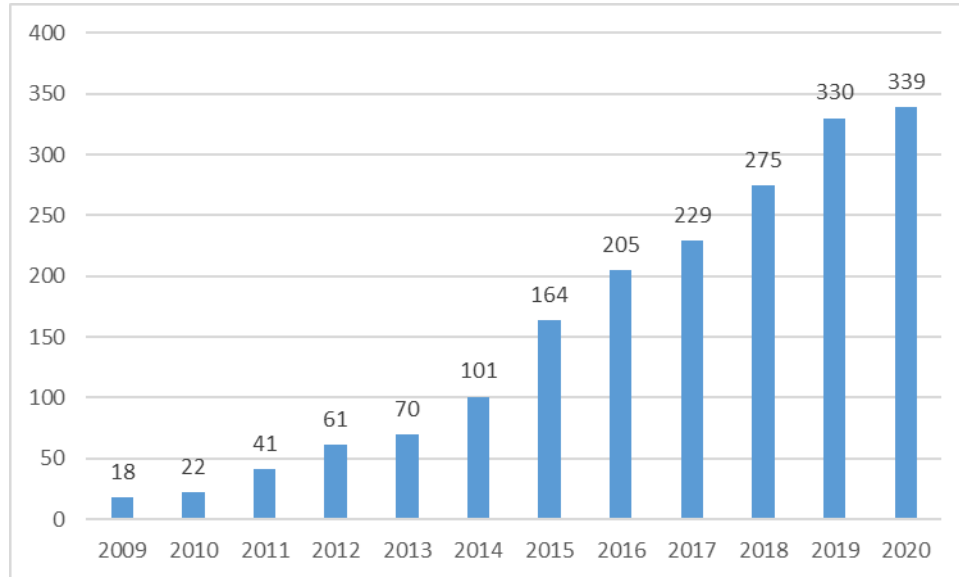
Bu veri tabanlarının disiplinler arası kapsamı, farklı bilimsel alanların incelenmesi ve karşılaştırılması için önemli bir gücü temsil etmektedir. WoS, 2004'te Scopus ve Google Akademik'in oluşturulmasına kadar alıntı analizi için tek araçtı. Ancak, Google Akademik'te bulunan düşük veri kalitesi, araştırma değerlendirmesine uygunluğu hakkında soruları gündeme getirmektedir (Mongeon ve Paul-Hus 2016). Bu nedenle, WoS ve Scopus bugün atıf verilerinin ana kaynakları olmaya devam etmektedir. Ancak, bu çalışmada yalnızca en yüksek kalitede olduğu varsayılan Web of Science (WoS) sonuçları kullanılmaktadır. Bu veri tabanı tüm bilimsel alanlardaki dergiler, kitaplar ve makalelere erişim sağlamaktadır (Yu ve Shi 2015). Öte yandan Science Citation Index, yüzyılın başından bu yana bilim literatürünün evrensel bibliyografik denetimine yönelik ilk ciddi girişim olarak değerlendirilir (Garfield, 1964). Bu doğrultuda araştırma kapsamında incelemeye 2009 - 2020 yılları arasında yapılan 1855 çalışma dahil edilmiştir. Kullanılan arama terimi "finansal okuryazarlık" olarak belirlenmiştir. Analiz Nisan 2021'de toplanan verilerle bibliyometride nicel araştırmalar için bir dizi araç sağlayan R programı Bibliometrix paketi ile yapılmıştır.

3. Bulgular

Bu çalışma 2008 Küresel Finansal Kriz'den sonra Web of Science'de yayımlanmış 1855 çalışma (makale, bildiri ve kitap bölümü) için "Finansal Okuryazarlık" literatürünün bibliyometrik bir analizini sunmaktadır. Çalışmalar 3777 farklı yazar tarafından 945 farklı kaynaktan yayımlanmıştır. Çalışmada uygulanan bibliyometrik değişkenler temel olarak şu şekildedir:

- Alandaki makalelerin yıllara göre dağılımı
- İlgili alanda en çok yayın yapılan dergi ve ülke sıralamaları
- İlgili alanda en çok yayın yapan ve atıf alan yazarlar
- Finansal okuryazarlık kapsamındaki çalışmalarda ülkelerin iş birliği
- Alanda en çok yayın üreten kurum ve kuruluşlar
- En sık görülen anahtar kelimeler, anahtar kelimelere ilişkin tematik haritalandırma

Belirlenen temel başlıklar etrafında çalışmanın devamında analizden elde edilen bulgular özetlenmektedir.

Şekil 1. 2009-2020 Yılları Arasında Finansal Okuryazarlık Konusu Kapsamındaki Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yayın sayısı, bir araştırmacının ya da grubun verimliliğini ölçmeyi amaçlamakla birlikte incelenen konunun popülerliği hakkında da genel bir perspektif sunmaktadır. Finansal okuryazarlık konusuyla ilgili olarak 2009-2020 yılları arasında yayımlanan çalışmaların nicel bilgisini veren yukarıdaki şekil incelendiğinde, eser sayılarının artış trendine sahip olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum konunun popülerliğinin incelenen dönem içerisinde arttığını göstermektedir. Yayın sayılarındaki artışlara oran bazında bakıldığında bir önceki yıla göre 2011 yılında %86'lık

oranla en fazla artışın gerçekleştiği söylenebilir. Miktar olarak ise en fazla artış 2015 yılında (63 yayın sayı farkı) gerçekleşmiştir.

Tablo 1. 2009-2020 Yılları Arası Finansal Okuryazarlık Alanında En Çok Yayın Yapan Dergi Sıralaması

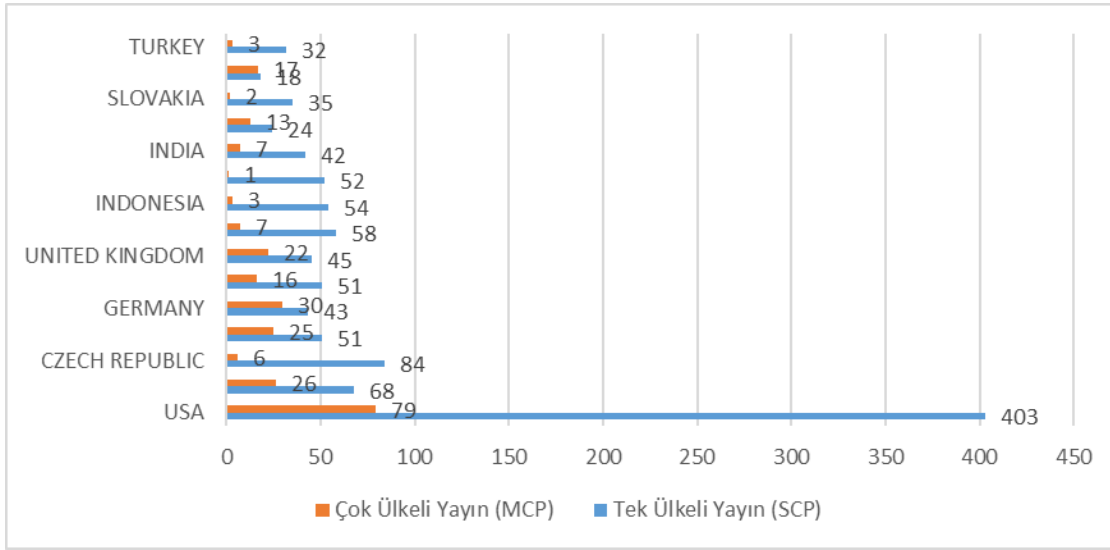
Dergi Adı	Yayın	Atıf	Atıf/Yayın	h indeksi
Journal of Consumer Affairs	41	1492	36,4	13
International Journal of Consumer Studies	38	502	13,2	12
Journal of Pension Economics & Finance	36	1327	36,9	15
International Journal of Bank Marketing	26	189	7,3	8
Journal of Banking & Finance	23	712	31	13
Journal of Financial Counseling and Planning	23	33	1,4	3
Journal of Economic Behavior & Organization	22	305	13,9	10
Journal of Family and Economic Issues	22	117	5,3	6
Journal of Economic Psychology	16	562	35,1	10
Journal of Behavioral and Experimental Finance	15	73	4,9	6

Finansal okuryazarlık konusu hakkında en çok eser yayımlayan ilk 10 derginin yer aldığı yukarıdaki tabloya göre ilk sırada 41 adet çalışmayla “Journal of Consumer Affairs” dergisinin yer aldığı ve bu çalışmalara toplamda 1492 atıf verildiği görülmektedir. Atıf ve yayın sayıları arasında oranlama yapıldığında “Journal of Pension Economics & Finance” dergisi 36,9 ile öne çıkan dergi olmuştur. Öte yandan 2005 yılında Jorge E. Hirsch tarafından bulunan h indeksi “bir bilim insanının/bilim dergisinin, yayımladığı h adet makalenin h veya daha fazla atıf almasıyla oluşturulan indeks” olarak tanımlanmaktadır (Schreiber, 2008). Bu kapsamda h indeksine bakıldığında Journal of Pension Economics & Finance dergisinin 15 puanla ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 2. 2009-2020 Yılları Arası Finansal Okuryazarlık Alanında En Çok Yayın Yapan Yazar Sıralaması

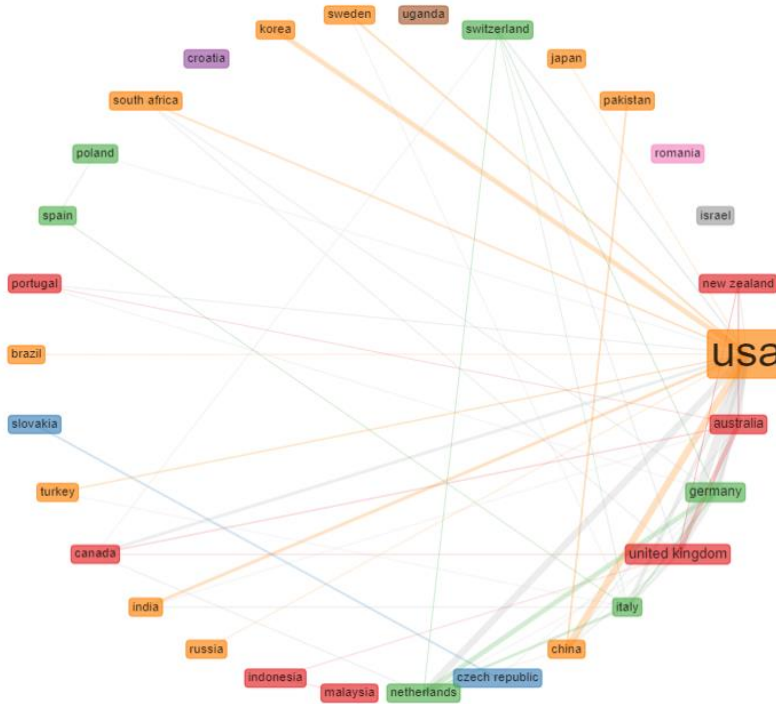
Yazar Adı	Yayın	Atıf	Atıf/Yayın	h indeksi
Annamaria LUSARDI	26	2953	114	17
Olivia S. MITCHELL	21	2011	95,8	12
Rob ALESSIE	5	505	101	4
Maarten VAN ROOIJN	6	488	81,3	4
Sandra J. HUSTON	4	456	114	4

Tablo 2’de ise incelenen dönemde finansal okuryazarlık konusuyla ilgili olarak en fazla eser veren 5 yazara yer verilmiştir. Tabloya göre Annamaria LUSARDI isimli yazar 26 yayın, 2953 atıf sayısı ve 17 h indeks değerine göre lider konumda yer alırken atıf/yayın oranına bakıldığında zirveyi Sandra J. HUSTON ile paylaştığı görülmektedir.

Şekil 2. 2009-2020 Yılları Arası Finansal Okuryazarlık Alanındaki Makalelere Ait Sorumlu Yazarların Ülkesi

Yazar/yazarların uyuğu baz alınarak oluşturulan bu şekilde; yazar/yazarlar daha çok aynı uyuğu sahip meslektaşları ile çalışmayı tercih ettikleri görülmektedir. ABD'nin hem tek ülkeli yayın hem de çok ülkeli yayın değerlerine göre zirvede yer aldığı görülmektedir. Hollanda'ya bakıldığında SCP ve MCP değerlerinin birbirine en yakın olduğu ülke olarak karşımıza çıktığı görülmekte bu da Hollandalı yazarların uluslararası iş birliğe yatkın olduğunu gösterir niteliktedir. Türkiye ve Rusya gibi Avrasya ülkeleri incelendiğinde yazarların daha çok kendi ülke yazarlarıyla çalışma yapmayı tercih ettikleri gözlenmektedir.

Şekil 3. 2009-2020 Yılları Arası Finansal Okuryazarlık Alanındaki Makalelere Ait Sorumlu Yazarların Ülkesi

Finansal okuryazarlık alanında yazılmış çalışmaların ülkeler bazında sosyal ağ yapısını ortaya çıkarmak için oluşturulan yukarıdaki Şekle göre uluslararası işbirliği ağının zayıf olduğu görülmektedir. Daha ok ABD menēeili yazarların içerisinde bulunduğu işbirlikleri göze çarpmaktadır. Şekilde yer alan Avrasya ülkelerine bakıldığında; Türkiye menēeili yazarların ABD ve İtalya menēeili yazarlarla, Rusya menēeili yazarların ise ABD menēeili yazarlarla işbirliği içerinde olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3. 2009-2020 Yılları Arasında Finansal Okuryazarlık Alanında En ok Atf Alan 5 alışma

Çalışma Künyesi	alışma Adı	Küresel A.	Yerel A.
LUSARDI A, 2014, J ECON LIT	 Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence	721	393
FERNANDES D, 2014, MANAGE SCI	Financial Literacy, Financial Education, and Downstream Financial Behaviors	407	207
LUSARDI A, 2010, J CONSUM AFF	Financial Literacy among the Young	387	236
HUSTON SJ, 2010, J CONSUM AFF	Measuring Financial Literacy	362	223
LUSARDI A, 2011, J PENSION ECON FINAN-	Financial Literacy Around the World: An Overview	354	222

Atıflar, ilgili konu kapsamında çalışmaların başarılarını gösteren önemli ltlerdendir. Tablo 3'te incelenen dönem aralığında yayımlanmış eserler arasından en çok atf alanların bilgileri yer almaktadır. Buna göre Annamaria LUSARDI ve Olivia S. MITCHELL yazarları tarafından 2014 yılında Journal of Economic Literature dergisinde yayımlanmış olan "The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence" adlı çalışma küresel ve yerel atıflar sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Bunu takiben 407 küresel atıfla Daniel FERNANDES, John G. LYNCH JR. ve Richard G. NETEMEYER yazarlarının ortak çalışması olan "Financial Literacy, Financial Education, and Downstream Financial Behaviors" adlı 2014 yılında yayımlanmış olan eser bulunmaktadır.

Tablo 4. 2009-2020 Yılları Arasında Finansal Okuryazarlık Konusuyla İlgili En ok Yayın Yapan Kurum/Kuruluşlar

Sıra	Kurum Adı	alışma Sayısı
1	Rush University(USA)	65
2	University of Pennsylvania(USA)	34
3	The George Washington University(USA)	26
4	Monash University(AU)	24
5	Masaryk University(CZE)	22
6	The Ohio State University(USA)	22
7	University of Georgia(USA)	22
8	University of Wisconsin(USA)	21
9	Tor Vergata University of Rome(ITA)	20
10	University of Groningen(NL)	19

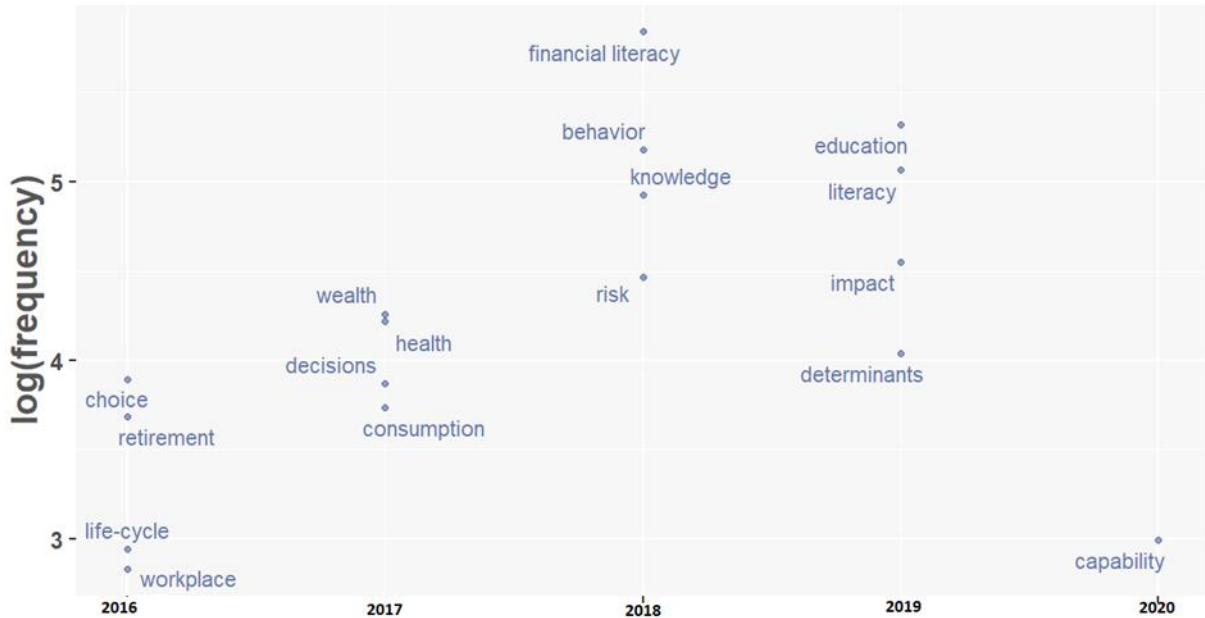
Yukarıdaki tabloda yazarların bağlı buldukları kurumlar ve bu kurumlara ait makale sayıları verilmiştir. En çok çalışma yayımlayan ilk 10 kurumun verildiği tabloda; ABD'den 6, Avustralya, Çekya, İtalya ve Hollanda'dan birer

kurum yer almaktadır. İlk 3 sırada ABD’den üniversitelerin yer aldığı sıralamada, Rush Üniversitesi en yakın rakibinin yaklaşık iki katı çalışma sayısı üreterek literatüre en fazla katkı sağlayan kurum olduğu söylenebilir.

Tablo 5. 2009-2020 Yılları Arasında Çalışmalarda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelime	Frekans
finansal okuryazarlık (financial literacy)	345
eğitim (education)	205
davranış (behavior)	178
okuryazarlık (literacy)	159
bilgi (knowledge)	138
etki (impact)	95
risk	87
zenginlik (wealth)	71
sağlık (health)	68
bilgi (information)	66

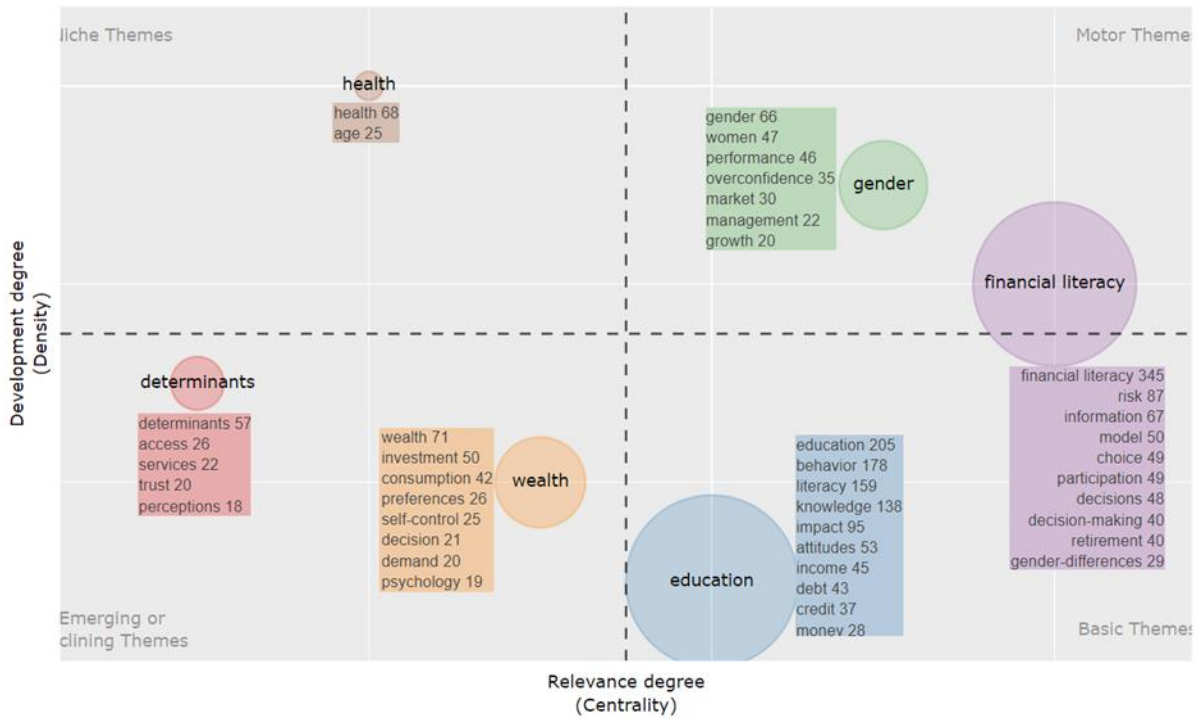
İncelenen dönem içerisinde hazırlanan çalışmalarda en çok kullanılan 10 anahtar kelimenin yer verildiği yukarıdaki tabloda ilk sırayı 345 frekans değeriyle “finansal okuryazarlık (*financial literacy*)” kelimesi almıştır. Bu kelimeyi takiben “eğitim (*education*)”, “davranış (*behavior*)”, “okuryazarlık (*literacy*)” ve “bilgi (*knowledge*)” kelimelerinin yer aldığını söylemek mümkündür.

Şekil 4. 2009-2020 Yılları Arasında Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Kelime Trendleri

Yıllar bazında hangi anahtar kelimenin (minimum 15 frekanslı kelimeler) ilgili çalışma alanında trend olduğunu gösteren yukarıdaki şekle bakıldığında; 2016 yılında tercih, emeklilik, yaşam döngüsü ve çalışma yeri; 2017 yılında

zenginlik, sağlık, kararlar ve tüketim; 2018 yılında finansal okuryazarlık, davranış, bilgi ve risk; 2019 yılında eğitim, okuryazarlık, etki ve belirleyiciler; 2020 yılında ise kabiliyet kelimelerinin tercih edildiği görülmektedir.

Şekil 5. 2009-2020 Yılları Arasında Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Kelimelere İlişkin Tematik Harita (500 anahtar kelime incelenerek türetilmiştir)

Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin merkezilik (tüm araştırma alanındaki önem) ve yoğunluklarına (temanın gelişiminin ölçüsüne) göre oluşturulan yukarıdaki Tematik Harita (bibliometrix, 2021) şeklinde bulunan 4 bölüm, farklı temaları içermektedir. Ana temada (sağ alt köşe) bulunan “eğitim” kelimesine bakıldığında; bu kelimenin davranış, okuryazarlık ve bilgi kelimeleri ile sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Motor tema (sağ üst köşe; ana temaya yön veren) içerisinde yer alan “cinsiyet ve finansal okuryazarlık” kelimelerine bakıldığında; cinsiyet kelimesinin kadın, performans ve aşırı güven; finansal okuryazarlık kelimesinin ise risk, bilgi ve model kelimeleriyle sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Niş tema (sol üst köşe; ana temadan izole, gelişmeye açık) içerisinde yer alan “sağlık” kelimesi yaş kelimesiyle birlikte kullanıldığı gözlemlenmiştir. Azalan tema (sol alt köşe; ana temadan uzaklaşan) içerisinde yer alan “belirleyici faktör ve zenginlik” kelimelerine bakıldığında; belirleyici faktör kelimesi erişme, servisler ve güven; zenginlik kelimesi ise yatırım, ticaret ve tercihler kelimeleriyle sıklıkla kullanıldığı söylenebilir.

4. Sonuç

Son yıllarda tüm dünyada finansal manzaranın önemli ölçüde değişiklik göstermesi ile finansal okuryazarlığın önemi ön plana çıkmıştır. Özellikle finansal araçlardaki risk ve getiriyi anlamak için asgari düzeyde finansal okuryazarlık şarttır. Finansal okuryazarlık kişileri, parayı etkili bir şekilde yönetmek için ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerilerle donatır. Aynı zamanda, finansal hizmetlerin kalitesinin iyileştirilmesine yardımcı olur ve bir ülkenin ekonomik büyümesine ve kalkınmasına katkıda bulunur. Öte yandan gündelik yaşama yönelik olarak, faturaların ve kredi taksitlerinin zamanında ödenmesi, harcamadan önce tasarruf yapılması ve kredi kartının akıllıca kullanılması gibi olumlu finansal davranışlarla da doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla finansal okuryazarlığı ve belirleyicilerini kavramak, finansal okuryazarlık düzeyini artırmak için uygun stratejiler geliştirme çabasında olmak küresel ekonomide büyük önem arz etmektedir. Finansal okuryazarlığa yönelik bilginin ve ülkeler arasında karşılaştırılabilir çalışmaların sınırlı olması finansal okuryazarlık alanının küresel ölçekte karşılaştırmalı analizini önemli kılmaktadır. Bu doğrultuda çalışma 2008 küresel kriz dönemi sonrası dikkate alınarak Web of Science’de endeksiyle taranmış

1855 çalışma için “Finansal Okuryazarlık” literatürünün bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre:

İncelenen dönem içerisinde makale sayılarının her sene sürekli şekilde arttığı ve zirve noktasını 339 çalışmayla 2020 yılında yaptığı görülmüştür. Çalışmaları en çok yayımlayan dergiler incelendiğinde 41 çalışmayla Journal of Consumer Affairs dergisi ön plana çıkarken literatüre en fazla katkı veren yazar ise yaptığı 41 çalışmayla Annamaria LUSARDI olmuştur. İncelenen dönem içerisinde en çok atf alan esere bakıldığında Annamaria LUSARDI ve Olivia S. MITCHELL yazarları tarafından 2014 yılında Journal of Economic Literature dergisinde yayımlanmış olan “The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence” adlı çalışma küresel atf (721) ve yerel atf (393) sıralamalarında ilk sırada yer aldıkları görülmektedir.

Finansal okuryazarlık teması kapsamında ülkeler arası sosyal ağ yapısı incelendiğinde yapının zayıf olduğu, yazarların daha çok kendi ülke yazarlarıyla ortak eserler üretme yolunu tercih ettikleri görülmüştür. Ülkeler arası işbirliğinde en çok tercih edilen ülkelerin ABD, Almanya, Avustralya, Çin ve Hollanda olduğu görülmektedir. Türkiye ve Rusya gibi Avrasya ülkelerinin işbirliklerinde ABD’li yazarlarla ortak çalışma yaptıkları görülmüştür. Literatüre katkıda bulunan kurum ve kuruluşlara bakıldığında ilk 10 sırada ABD’den 6, Avustralya, Çekya, İtalya ve Hollanda’dan birer kurum olduğu görülmektedir. Bu listede ilk sırayı yaptığı 65 çalışmayla Rush University (ABD) almıştır.

Çalışmalara anahtar kelimeler çerçevesinden bakıldığında; finansal okuryazarlık (*financial literacy*), eğitim (*education*), davranış (*behavior*), okuryazarlık (*literacy*) ve bilgi (*knowledge*) gibi finansal olguların anlatılabilmesi/öğretilbilmesi açısından önemli olan kelimelerin tercih edildiği görülmüştür. İncelenen dönem içerisinde kelimelerin yıl bazında trendleri incelendiğinde 2016 yılında tercih (*choise*), 2017 yılında zenginlik (*wealth*), 2018 yılında finansal okuryazarlık (*financial literacy*), 2019 yılında eğitim (*education*) ve 2020 yılında ise kabiliyet (*capability*) kelimelerinin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca anahtar kelimelerin tüm araştırma alanındaki önem ve temanın gelişiminin ölçüsüne göre oluşturulan Tematik Harita yöntemiyle elde edilen sonuçlara göre literatürdeki ana temanın eğitim (*education*) olduğu ve bu kelimenin davranış (*behavior*), okuryazarlık (*literacy*) kelimeleriyle sıklıkla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yeni çalışmalarla ana temaya yön veren kelimeler cinsiyet (*gender*) ve finansal okuryazarlık (*financail literacy*) kelimeleri iken ana temadan uzaklaşan kelimelerin ise belirleyici faktör (*determinant*) ve zenginlik (*wealth*) kelimeleri olduğu görülmüştür.

Çalışmada ele alınan istatistikî yöntemin yapısı gereği bazı sınırlılıkları mevcuttur. Çalışma kapsamında incelenen veriler 22.04.2021 tarihinde elde edilmiş olup bu tarihten sonra incelenmiş çalışmalara yapılan atıflar sıralamalarda değişiklik yaratabilecektir. Dolayısıyla çalışmaya benzer nitelikteki çalışmalarda farklı sonuçlar çıkması olasılığı vardır. Buna ilaveten incelenen dönem içerisinde elde edilen bulgular finansal okuryazarlık alanında araştırmacılara önemli bir rehber görevi görmektedir.

Kaynakça

- Almenberg, J., ve A. Dreber (2011). “Gender, financial literacy and stock market participation”, Working Paper, Stockholm School of Economics, No: 737
- Almenberg J, Widmark O. (2011). “Numeracy, financial literacy and participation in asset markets”, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1756674> [Erişim: 28.02.21].
- Bibliometrix, <https://bibliometrix.org/biblioshiny/assets/player/KeynoteDHTMLPlayer.html#111> (Erişim Tarihi: 21.04.2021)
- Bhushan, Puneet., Medury, Yajulu. (2013). “Financial Literacy and Its Determinants”, International Journal of Engineering, Business and Enterprise Applications. 4(2). 155-160.
- Carter EE. (1973). “A simultaneous equation approach to financial planning: comment”, The Journal of Finance. 28. 1035–1038.
- Christelis, D., T. Jappelli, ve M. Padula (2010). “Cognitive Abilities and Portfolio Choice”, European Economic Review. 54, 18–38.
- Delavande, Adeline, Susann Rohwedder, and Robert Willis. 2008. “Preparation for Retirement, Financial Literacy and Cognitive Resources.” University of Michigan Retirement Research Center Working Paper 2008-190.
- Durieux, V., Gevenois, P.A. (2010), “Bibliometric Indicators: Quality Measurements of Scientific Publication”, Radiology, Radiological Society of North America, 255(2). 342-351.
- Epstein GA (2005), Financialization and the world economy. Cheltenham: Edward Elgar Publishing

- Finlayson A. (2009), "Financialisation financial literacy and asset-based welfare", *The British Journal of Politics & International Relations*, 11:400–21.
- Fox J, Bartholomae S, Lee J. (2005). "Building the case for financial education", *Journal of Consumer Affairs*. 39. 195–214.
- Friedman, Milton. (1957). *A Theory of the Consumption Function*. Princeton, Princeton University Press.
- Froud J, Johal S, Williams K (2002). "Financialisation and the coupon pool", *Capital & Class Conference Socialist Economist*, 26(3), 119–151.
- Garfield, E. (1964), "Science Citation Index: A New Dimension in Indexing", *Science*, 144 (3619): 649–654.
- Hastings, Justine S., Brigitte C. Madrian, and William L. Skimmyhorn. (2012). "Financial Literacy, Financial Education and Economic Outcomes." *National Bureau of Economic Research Working Paper 18412*.
- Hsu, Joanne W. (2011). "Aging and Strategic Learning: The Impact of Spousal Incentives on Financial Literacy." *Indiana State University Networks Financial Institute Working Paper 2011-WP-06*.
- Hulme, E. W. (1923). *Statistical Bibliography in Relation to the Growth of Modern Civilization*. London.
- Huston SJ. (2010). "Measuring financial literacy", *Journal of Consumer Affairs*. 44. 296–316.
- Jappelli T. (2010). "Economic literacy: an international comparison", *The Economic Journal*. 120. 429–51.
- Jappelli, Tullio, and Mario Padula. (2013). "Investment in Financial Literacy and Saving Decisions." *Journal of Banking and Finance*, 37 (8): 2779–92.
- Johnson E, Sherraden MS. (2007). "From financial literacy to financial capability among youth", *Journal of Sociology and Social Welfare*. 34. 119–46.
- Lusardi A, Mitchell OS. (2007). "Baby Boomer retirement security: the roles of planning, financial literacy, and housing wealth", *Journal of Monetary Economics*. 54. 205–24.
- Lusardi, Annamaria., Mitchell, Oliva S. (2014). "The Economic Importance of Financial Literacy: The Theory and Evidence", *Journal of Economic Literature*. 52(1). 5-44.
- Lusardi, A., ve O. S. Mitchell (2008). "Planning and Financial Literacy. How Do Women Fare?", *American Economic Review*, 98(2), pp. 413–417.
- Lusardi, A., ve P. Tufano (2009a). "Debt Literacy, Financial Experiences and Overindebtedness", *NBER Working Paper n. 14808*.
- Lusardi, A. ve P. Tufano (2009b). *Teach Workers about the Perils of Debt*. *Harvard Business Review*.
- Lusardi, Annamaria, Pierre-Carl Michaud, and Olivia S. Mitchell. (2013). "Optimal Financial Knowledge and Wealth Inequality." *National Bureau of Economic Research Working Paper 18669*.
- Lyons AC, Chang Y, Scherpf EM. (2006). "Translating financial education into behavior change for low-income populations", *Financial Counseling and Planning*. 17. 27–45.
- Martin R. (2002), *The financialization of daily life*. Temple University Press, Philadelphia
- Marin, G., Merigo, J.M., Popa, Simona . (2018), "Twenty years of the *Journal of Knowledge Management*: a bibliometric analysis", *Journal of Knowledge Management*, 22(8), 1655-1687.
- Modigliani, Franco, and Richard Brumberg. (1954). *Utility Analysis and the Consumption Function: An Interpretation of Cross-Section Data*. In *PostKeynesian Economics* (edited by Kenneth K. Kurihara), 388–436. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Mongeon, P., Paul-Hus, Adèle (2016). "The journal coverage of Web of Science and Scopus: a comparative analysis", *Scientometrics*, 106: 213–228
- Oehler A, Werner C. (2008). "Saving for retirement: a case for financial education in Germany and UK? An economic perspective", *Journal of Consumer Policy*. 31. 253–83
- Schreiber, M. (2008). "An Empirical Investigation of the g-index for 26 Physicists in Comparison with the h-index, the A-index, and the R-index", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(9), 1513.

Atıf/Citation: ORMAN F., ACAR T. Finansal Okuryazarlık Araştırmalarında Uluslararası Yayın Trendlerinin Bibliyometrik Analizi. İstatistik Araştırma Dergisi, 2021, 11 (1), 37-48.

Van Rooij, M., A. Lusardi, ve R. Alessie (2011). "Financial Literacy and Stock Market Participation", *Journal of Financial Economics*. 101(2). 449-472

Willis LE. (2009). "Evidence and ideology in assessing the effectiveness of financial literacy education", *San Diego Law Review*. 46. 415-58.

Yoong, J. (2011). "Financial illiteracy and stock market participation: Evidence from the RAND American Life Panel". In O. S. Mitchell and A. Lusardi. *Financial Literacy: Implications for Retirement Security and the Financial Marketplace*. Forthcoming, Oxford University Press.